

40. zasedání ředitelů národních středisek ISSN
Bělehrad – Srbsko
13.10.2015 – 16.10.2015

Účastník: PhDr. Jan Bayer, CSc., ved. odb. 2, vedoucí českého národního střediska ISSN
listopad 2015

Obsah:

1. Účel cesty
2. Časový průběh cesty
3. 40. zasedání ředitelů NC ISSN - průběh jednání
4. Závěry
5. Anotace

1. Účel cesty

Účast na 40. zasedání ředitelů národních středisek ISSN - International Standard Serials Numbering - jako vedoucí českého národního střediska ISSN v Národní technické knihovně v Praze.

2. Časový průběh cesty

12.10.2015 - cesta letadlem do Bělehradu

13.10.2015 – zahájení 40. zasedání ředitelů NC ISSN, pracovní jednání

14. – 16.10.2015 - pracovní jednání DM

17.10.2015 – návrat letadlem do Prahy

3. 40. zasedání ředitelů národních středisek ISSN - průběh jednání

Jednání 40. zasedání ředitelů národních středisek ISSN se konalo ve dnech 13. – 16. října 2015 v prostorách Národní knihovny Srbska (NBS – Narodna biblioteka Srbije) v Bělehradu. Jednání zahájila pí. Gaëlle Béquet, ředitelka International Centre ISSN (IC), účastníky přivítala rovněž zástupkyně ředitele NBS Tamara Butigan-Vučaj. G. Béquet byla poté zvolena za předsedající. Jednání se zúčastnilo okolo 49 zástupců NC ze 39 zemí a 3 zástupci IC ISSN.

Schválení agendy (ISSN/NC/40.0)

Agenda byla schválena.

Schválení zápisu předchozího jednání (ISSN/NC/39.17)

Zápis z jednání 39. zasedání DM ISSN v Istanbulu byl schválen, s drobnou připomínkou od R. Reynolds (ISSN USA).

Zpráva o činnosti ISSN International Centre (ISSN/NC/40.1)

Hlavní body zprávy o činnosti IC 2014 -2015 přednesla a okomentovala G. Béquet:

- firma CIBER Research provedla průzkum týkající se dat ISSN a Open Access
- vrcholem byly oslavy 40. výročí založení ISSN
- síť ISSN tvoří v současnosti 88 NC a 1 IC. Jedná se o účasti Keni a Ruska.
- GA zasedal v červnu 2015 v Paříži, GB v červnu 2014 a dubnu 2015 rovněž v Paříži. DM se konalo v Istanbulu. Další GA se uskuteční v dubnu 2016 v Paříži.
- poslední verze Manuálu ISSN byl vydána v lednu 2015
- webové stránky ROAD byly aktualizovány. Vývoj pokračuje
- byla posílena spolupráce s IFLA
- probíhal marketing produktů ISSN a účast na hlavních odborných akcích. Výsledky prodeje jsou dobré
- v březnu 2015 byla aktualizována Virtua, kterou v současnosti používá 33 zemí
- Do Registru ISSN přibylo v roce 2014 celkem 61 139 nových záznamů, celkem obsahuje 1 811 000 záznamů (2014). CZ má v Registru 14 494 záznamů (prosinec 2014). Zlepšení pokrytí Registrem ISSN zůstává jedním z hlavních úkolů ISSN

- nadále roste počet ISSN přidělených elektronickým zdrojům a jejich kvalita – do konce roku 2014 to bylo více než 154 745 zdrojů. CZ mělo k prosinci 2014 celkem 2 087 záznamů, což je 1,34 % všech registrovaných online zdrojů a 17. místo v pořadí „nejpilnějších“ zemí
- IC ISSN se i nadále angažuje v projektu Keepers´ Registry (spolu s EDINA), podílí se na implementaci webové služby ABES CIDEMIS, podepsalo smlouvu s ProQuest o spuštění společného projektu s cílem přidělit více ISSN aktivním tištěným a online titulům v databázi Ulrich´s.
- spolu s ruskou Knižnou palatou se podílelo na kontrole 20 000 záznamů transliterovaných automaticky z cyrilice do latinky
- podpořilo iniciativu Think.Check.Submit s cílem napomoci vědcům identifikovat spolehlivé časopisy a poskytnout jednoduchý postup jak ověřit pověření...
- IC zkoumá možnosti spolupráce s Quality Open Access Market
- ISSN Award získaly v roce 2015 Indie a Srí Lanka.

Zprávy o činnosti NC ISSN (ISSN/NC/40.2)

- Vzhledem k tomu, že většina NC zaslala předem písemné zprávy, tyto byly přijaty bez připomínek.
- Svoje výroční zprávy přednesli zástupci národních středisek ISSN Srbska, Brazílie, Kanady, SRN, Indie, Indonésie a Maroka.

Jednání bylo poté odročeno na příští den, následovala prohlídka Národní knihovny Srbska a odpoledne prohlídka Bělehradu.

Poradenská mise – prezentace klíčových výsledků a budoucí agenda (ISSN/NC/40.3)

G. Béquet prezentovala hlavní výsledky průzkumu, provedeného mezi únorem a červencem 2015 firmou CIBER Research. Průběžnou zprávu obdržel GB v dubnu 2015, konečná zpráva byla hotova v červenci 2015. Výsledky jsou pro síť ISSN v mnohém zcela revoluční...

Výsledkem jsou následující doporučení týkající se vývoje IC ISSN a Registru ISSN:

- 1) IC ISSN ihned zpřístupní (částečný záznam) Registru ISSN jako Linked Open Data (LOD), aby se stalo na tomto poli klíčovým hráčem v mezinárodním úsilí.

CIBER Research navrhuje, aby základní soubor dat byl volně zpřístupněn prostřednictvím LOD, Registr ISSN by byl současně vylepšen různými způsoby tak, aby poskytoval služby s přidanou hodnotou, které by si současní i budoucí uživatelé předpláceli. Další doporučení ohledně LOD jsou:

- základní (core) záznam bude udržován a zpřístupňován jak LOD a bude zahrnovat pouze název (nikoliv ale klíčový název), ISSN, vydavatele a zemi původu
- soubor dat LOD bude zpřístupněn pod licencí CC-BY-NC
- v souboru dat LOD se neobjeví pracovní záznamy „pre-publication“ ani „pre-master“, budou ale k dispozici v placeném Registru, jde tedy o jakési „embargo“ na specifické údaje

Možná vylepšení Registru zahrnovala např. obrázky titulních stránek časopisů, informaci, zda je titul recenzován, zda je volně přístupný a jakým způsobem, informaci o dostupnosti, obsahy čísel a údaje o archivaci.

- 2) Ve světle možných negativních důsledků výše řečeného a dalších vlivů na prodej Registru:

- záznam v Registru bude rozšířen tak, že budou přidána/ponechána metadata o předmětu (klasifikace, deskriptory), informace o licenci, zveřejněním „rodokmenu“ dat a prepub/premaster záznamů

- IC ISSN bude zpoplatňovat vydavatele, mezinárodní organizace apod. za přidělená ISSN počínaje rokem 2017 poté, co bude dokončena revize normy ISO. Poplatky budou krýt náklady IC ISSN, mohou být ale sníženy např. v závislosti na počtu
- národní střediska ISSN mohou ve vhodný čas rovněž požadovat poplatek za ISSN na zásadě dělení „fifty/fifty“ mezi NC/IC
- IC ISSN bude rovněž přidělovat ISSN osiřelým záznamům včetně hromadného retrospektivního přidělování
- členské příspěvky se v roce 2017 a 2018 zvýší.

Náklady IC na přidělení jednoho ISSN dosahují 45 Euro. Míra, schopnost a ochota vydavatelů zaplatit za přidělení ISSN se bude napříč světem měnit. Přístup musí být diferencovaný, např. u mezinárodních vydavatelů. U hromadně přidělovaných ISSN např. z důvodu retrospektivní digitalizace bude IC ISSN vedena snahou pokrýt náklady.

Národní střediska ISSN se budou moci rozhodnout, zda budou po svých národních vydavatelích požadovat úhradu za služby ISSN. Pokud se rozhodnou kladně, budou muset stanovit svoji vlastní cenovou politiku a implementovat obchodní úmluvy ve spolupráci s IC ISSN.

Zvýšení členských příspěvků je nutné k udržení systému ISSN, klíč používaný k jejich výpočtu bude nutno aktualizovat. Bude třeba definovat nová kritéria, na jejichž základě budou budoucí příspěvky počítány – např. důležitost (národního) vydavatelského průmyslu, HDP, celkový počet záznamů v Registru, počet nových resp. počet modifikovaných záznamů.

GB podporuje tato doporučení a ukládá IC ISSN služby s přidanou hodnotou vyvinout. V otázce placení požaduje GB více příkladů a analýz.

- 3) Je žádoucí upgradovat IT systém co nejdříve, implementovat nový řídicí systém se zvýšenou vnímavostí k webu, schopný podporovat nové pracovní postupy (workflow) a umožňující zavést nové funkce jako např. platby přes web. Při migraci dat by měl být upgradován na RDA a přidávat sémantická data.
- 4) Budou vyvinuty nové pracovní postupy, které umožní hladší operace s vyšší mírou standardizace. Všechny záznamy budou od počátku kopírována do IC ISSN.

Základní (skeleton) nebo prepub záznamy jsou vytvořeny v IC ISSN na základě požadavků vydavatelů. Současně bude tento záznam odeslán do příslušného NC, které jej dopracuje do podoby „master“ hlavního záznamu poté, co obdrží fyzickou podobu zdroje. A konečně, IC ISSN „zharvestuje“ hlavní záznamy z databází národních středisek pomocí OAI-PMH, jakmile budou tyto k dispozici,

IC ISSN hodlá zavést CRM (Customer Relations Management) s cílem unifikovat pracovní postupy tam, kde to bude užitečné. Hladký průběh pracovních operací s daty (včetně exportů apod.) přispěje ke zvýšení aktuálnosti dat v Registru ISSN. Toho lze dosáhnout jednak harvestováním via OAI-PMH, jednak zvýšením frekvence exportů, ideálně 1x týdně.

ISSN Open Session - workshopy

Během tohoto bodu agendy se účastníci rozdělili do tří pracovních skupin/workshopů, na následující témata: Finance (vedla G. Béquet), Data (C. Oury) a IT (P. Godefroy). Workshopy trvaly cca 45 minut, každý účastník DM se mohl postupně zúčastnit dvou workshopů podle vlastní volby.

Workshop Finance vedla G. Béquet. Popsala podrobněji současný způsob financování IC ISSN. Na případu Peru (jako země, která nemá vlastní NC) demonstrovala vznik vícenákladů, které

musí IC hradit z vlastního rozpočtu. Podobně mezinárodní vydavatelé. Některé země bez NC se chovají ekonomicky a necítí potřebu do sítě ISSN vstupovat a zřizovat vlastní NC (Rakousko). Jiné země si nechávají zaplatit za „certifikát“ o přidělení ISSN, avšak náklady samotné nese IC (Rusko). Vyzvala zástupce NC, aby vytypovali ve svých zemích vydavatele, kteří by byli ochotni za přidělení ISSN zaplatit.

V budoucnu uvažuje IC ISSN o několika stupních „členství“ v systému, jejichž finanční úhrada by byla odstupňována podle poskytovaných služeb:

- 1. základní: zahrnuje přístup do LOD, do ISSN Portálu a možnost vyhledávání (bez možnosti přidělovat ISSN)
- 2. zahrnuje ad 1. + možnost přidělení ISSN zdarma
- 3. zahrnuje ad 2. + hromadné využití + možnost stahovat data
- 4. premium: zahrnuje ad 3. + služby „na míru“ + účast v systému na úrovni technického výboru...

Národní střediska potřebují více informací, než se rozhodnou, současně je třeba dalšího zkoumání CIBER Research a získat úplnější informace o cenové politice plánování členství

RDA/BIBFRAME Present and Future – R. Reynolds (USA) přednesla obšírnou prezentaci sumarizující současnou situaci v LoC s implementací RDA jako nového obsahového standardu. Srovnala RDA s MARC a AACR2. NA pozadí aktivit LoC charakterizovala iniciativu BIBFRAME jako budoucí standardní formát včetně zaškolení a nástrojů použitých v rámci pilotního projektu, který začal v LoC v srpnu 2015.

ISSN Award Special Ceremony

Zástupci NC, která dosud získala ISSN Award, obdrželi na malé slavnosti od IC ISSN certifikát.

Komunikační strategie ISSN (ISSN Communication Strategy (ISSN/NC/40.4))

G. Béquet krátce prezentovala materiál, obsahující údaje o obratu za služby IC v letech 2014 a 2015, hlavních zákaznících, marketingových a promo aktivitách včetně těch, které navazovaly na 40. výročí ustavení systému ISSN.

Marketingové úsilí nyní směřuje do Ruska, které je na dobré cestě zřídit vlastní NC

Členové sítě ISSN by měli pokud možno informovat IC ISSN o nadcházejících knižních veletrzích včetně kontaktních jmen a titulů časopisů, kde by bylo možno umístit inzerát s cílem podporovat systém ISSN.

Otázky IT (ISSN IT Issues (ISSN/NC/40.5))

Na základě rozhodnutí GB v červnu 2014 byla dokončena jednání a uzavřena smlouva s dodavatelem systému Virtua, společností VTLS/Innovative, o upgrade klíčových částí systému, migraci dat, vývoji a odstranění chyb. Data ISSN byl migrována na nový server/systém v březnu 2015, všechna data ISSN jsou nyní obsažena v jedné databázi.

Nový systém dále umožnil implementovat při zpracování bibliografických záznamů ISSN tři nová validační pravidla a vytvořit čtyři nové indexy.

IC ISSN rovněž zavedlo nový online formulář pro žádosti vydavatelů o přidělení ISSN, který vyvolal úvahy o potřebě vytvořit pro tyto žádosti CRM – viz výše, který by umožnil monitorovat jednotlivé kroky při vyřizování žádosti apod. CRM by současně umožnil vydavatelům aktualizovat existující data, a „řídít“ (ovládat) některé aspekty identifikovaných zdrojů, které spadají do jejich odpovědnosti.

OAI-PMH: ve spolupráci s německým NC IC ISSN prakticky odladilo harvestování dat z NC pomocí protokolu OAI-PMH. Odpadá tak ruční příprava a zasílání exportů, následná časově a intelektuálně náročná validace. Značná je zejména časová úspora.

Bylo použito volně přístupného SW Marcedit. Záznamy byly harvestovány jako MARCXML, poté byly konvertovány do ISO 2709. Po stažení záznamy prošly skriptem, který je upravil do struktury přijatelné pro systém Virtua. Byly doplněny kódy Virtua, odstraněna nepotřebná pole a podpole, doplněna interpunkce, kódy země a zvoleno vhodné pole pro ISSN.

Otestovaný proces není zatím zcela stoprocentní, i tak dochází k odmítnutí záznamů a varováním. Proces je rovněž relativně složitý a vyžaduje pečlivé monitorování.

UKSG Transfer Code Of Practice (<http://www.uksg.org/transfer>) je soubor pravidel pro vědecké/akademické (scholarly) vydavatele, jež zaručují, že je-li časopis převáděn na jiného vydavatele, proběhne tento proces s minimálním přerušením a obsah zůstane přístupný. Schéma předpokládá, že vydavatel vydá avizo (alert) o převodu časopisů resp. změně vydavatele. Následně byla zpřístupněna služba ETAS (Enhanced Transfer Alerting Service) v podobě RSS kanálu.

IC ISSN podporuje Transfer a rovněž usiluje o „zdravá“ metadata jak v Registru ISSN tak na straně vydavatele. Vyvinula proto skript, který pravidelně projíždí RSS kanály ETAS, vyhledává nová oznámení o změně vydavatele a odesílá informativní email v případech, kdy se objeví nový záznam. E-mail obdrží NC odpovědné za dotčené zdroje, které provede změny v záznamech a v případě potřeby kontaktuje vydavatele. Email obsahuje záznam/záznamy ISSN korespondující s číslem ISSN uvedeným v avizu Transfer, včetně metadat Transfer. IC pracuje na dalším vývoji skriptu.

ISSN Data & Network and Issues (ISSN{NC}40.6)

ABES: pan Jérôme Kalfon, ředitel ABES (Agence Bibliographique Enseignement Supérieure) přednesl prezentaci aktivit a cílů ABES. ABES je tradičním klientem ISSN, udržující bibliografickou síť sdružující všechny francouzské universitní knihovny a některé další typy knihoven pod názvem SUDOC (Système Universitaire de Documentation). Aby byl možno plynule přesunovat požadavky SUDOC na přidělení ISSN přímo relevantním národním střediskům ISSN, vyvinul ABES ve spolupráci s IC ISSN systém CIDEMIS (Circuit Dematerialisé des Demandes ISSN), který umožňuje monitorovat a řídit pohyb požadavků včetně zpětné vazby.

System byl oficiálně spuštěn 22. června 2015. Po třech měsících rozeslal systém celkem 551 žádostí o předělení ISSN. System není ještě v plném provozu, chybí měsíční monitoring aktivit NC (prostřednictvím excelových tabulek).

ROAD: (Directory Of Open Acces Scholarly Resources) – na adrese <http://road.issn.org/en/statistics> jsou k dispozici statistické přehledy za jednotlivé země: podle typu zdroje (včetně vývojového grafu), podle tematické oblasti a podle pokrytí referátovými/indexačními službami.

V současnosti je v ROAD registrováno přes 12 580 OA zdrojů, nejpočetněji je zastoupena Indie (1272 zdrojů), Brazílie (1124), USA (780), UK (777) a Francie (536), Česká republika je zastoupena 157 zdroji.

Typově jsou nejčastější časopisy (11 999), dále akademické repozitáře (230), monografické edice (165), konferenční materiály (113) a akademické blogy (73).

Je třeba rozšířit spolupráci, na které se dosud podílí 43 národních středisek, přičemž pouze 1/3 záznamů ISSN se shoduje s daty z partnerských zdrojů.

Školení: C. Oury informoval o školeních provedených IC ISSN resp. v IC ISSN v letech 2014 – 2015. Nigérie, Uzbekistán, Srí Lanka.

Kromě základních školení nabízí IC i školení na specializovaná témata např. změny názvu, linky mezi názvy, katalogizace OA zdrojů apod.

Nabízí rovněž webináře resp. telekonference na speciální témata pro účastníky z různých NC. Otázky je možno klást chatem, délka je cca 2 hodiny. Periodicita je 2 měsíce, případně častěji.

Je možno rovněž organizovat webináře pro jednotlivé jazykové oblasti. Videozáznam webináře bude zpřístupněn na extranetu IC.

IC uvítá iniciativu NC v těchto otázkách – nová témata apod.

Zaškolení rovněž probíhá na regionální bázi, u hostitelské organizace. V roce 2016 bude takové zaškolení pro jihoamerické země v Brazílii.

Normalizace ISSN (Standardisation issues ISSN/NC 40.7)

Normotvorné aktivity IC ISSN zahrnují účast v revizních skupinách IFLA pro FRBR (C. Oury), ISBD (C. Oury) a PRESoo (C. Oury), dále předsednictví ISO TC 46 (G. Béquet) a podpis protokolu s JSC-RDA.

Revizní skupina ISSN se sešla 18. června 2015. Revize normy ISO proběhne buď počátkem listopadu 2015 jako draft standard nebo v řádném termínu od ledna 2016 jako systematická revize.

NC by měla v průběhu revize kontaktovat národní normalizační instituce (P – členové), aby se zúčastnili hlasování ve prospěch revize evtl. navrhli potenciální modifikace, identifikují možné další členy pracovní skupiny (working group) pro revizi normy ISO. Členové revizní skupiny ISSN a NC se mohou stát členy WG za předpokladu, že je nominuje jejich národní instituce a účastní se práce skupiny podle svých možností.

Možná témata revize normy ISSN:

- přidělování ISSN digitálním publikacím: co je „jiné vydání“?
- metadata ISSN
- poplatky ISSN a administrace (zejména Annex D: role a odpovědnost středisek ISSN)
- Annex D: použití ISSN a ISSN-L spolu s ostatními identifikačními a spojovými systémy (ISBN, ISNI, DOI, ISTC)

Revize Manuálu ISSN se soustředí na problematické případy změn názvů, dále na případy kvalifikátorů pro reprodukce (verze) a update online tabulek MARC 21 tak, aby byly s Manuálem kompatibilní. Doplnková pravidla budou distribuována národním střediskům.

Revizní skupina ISSN dále rozhodla utvořit „task force“ řešící retrospektivní přidělování ISSN za účelem retrospektivní digitalizace a pravidla pro malou/velkou změnu názvu v tomto kontextu. Zde zatím zástupci BL, BNF, DNB a LoC.

ISNI (International Standard Name Identifier): základem jsou soubory autorit 37 nejvýznamnějších světových knihoven, které souhrnně tvoří VIAF (Virtual International Authority File) obsahující okolo 15 milionů autoritních záznamů. Hodnota ISNI je ve webovském prostředí pokládána za jeden z klíčových identifikátorů umožňující důvěryhodné a hladké propojení zdrojů napříč doménami.

IC ISSN se stalo členem ISNI v lednu 2015. ISNI již používají pro identifikaci vydavatelů NC Francie, Itálie, a dále německá DNB (nikoliv ale ISSN). Širší využití ISNI v záznamech ISSN by obohatilo a zvýšilo kvalitu metadat ISSN. Po zavedení LOD bude možno obě databáze prolínkovat. IC ISSN otestuje využití ISNI-IA na záznamech pocházejících z Jihoafrické republiky.

LCC (Linked Content Coalition): IC ISSN se stalo členem LCC v lednu 2015. LCC je neprofitní globální konsorcium normotvorných organizací a registrů, členy jsou organizace, které vytvářejí a řídí datové standardy spojené s obsahem jednoho nebo více typů, především pro identifikátory, metadata a zasílání zpráv. V současnosti to jsou CISAC, DOI, EDItEUR, IPTC, ISBN, ISMN, ISNI, ISRC, NISO a další. Spolupráce je dosud na počátku, setkání s LCC se dosud neuskutečnilo.

Organizace setkání ISSN (Organisation of ISSN meetings ISSN{NC{40.8})

Na základě průzkumu provedeného mezi NC v červnu 2015 schválil GB ISSN následující schéma setkání orgánů ISSN:

- GB (Governing Board) se bude konat v Paříži v lichých letech
- GB a GA (General Assembly) se bude konat společně v sudých letech, na jednom místě
- GA se bude konat v Paříži
- během setkání bude umožněno dálkové spojení a e-hlasování
- budou organizována regionální setkání, aby bylo možno kontaktovat země/NC, které se nepodílí aktivně v síti ISSN.

Je žádoucí, aby se jednání GA účastnili i další účastníci, kteří mají něco společného s ISSN. IC ISSN bude zasedání GA více podporovat a pokusí se oslovit externí přednášející, kteří by přednesli příspěvky relevantní k ISSN. Zasedání by mělo být silně podporováno směrem ke členům i nečlenům.

Viminacium

Jednání DM bylo zakončeno dne 16. října 2015 v archeologickém parku Viminacium, poblíž obce Kostolac.

Rozhodnutí DM a hlavní body

jsou dostupné na

http://www.issn.org/wp-content/uploads/2015/10/40th-Meeting-of-Directors-Resolutions-and-main-points-arising_VDEF2.pdf

Datum a místo konání příštího (41.) zasedání DM:

Brasilia, Brazílie, na pozvání IBICT (Instituto Brasileiro de Informação em Ciência e Tecnologia), 8. – 11. listopadu 2016.

5. Závěry

Návrhy na opatření:

1. Informovat vedení NTK, pracovníky odd. 21 a spolupracující knihovny o průběhu a výsledcích zasedání

Odpovídá: dr. Bayer
Termín: listopad 2015

2. Zajištění plynulého chodu NC ISSN v NTK včetně úkolů vyplývajících ze závěrů 40. zasedání ředitelů NC a ze členství v systému

Odpovídá: dr. Bayer
Termín: průběžně

3. Zajistit účast na jednání 41. zasedání ředitelů NC ISSN

Odpovídá: vedení NTK
Termín: průběžně

Dovezené materiály

Jednací materiály byly ke stažení na extranetu IC ISSN a jsou k dispozici u účastníka cesty.